

nega premisleka kaže, kdor se osmeli pisati o »zlorabi« in »čistosti« alfabeta (!) in tem živeje se kaže modra razsodnost škofa Wolfa, ki je vzlic omenjenim razlogom povzročil prepoved »metelčice« v šolskih knjigah in tako »omadeževani« bohoričici pomogel do zmage. —

V to naše slovstvo, ki so je sestavljale gospodarske razprave, šolske knjige, poučne povesti za otroke, molitveniki in drugi za vsakdanje življenje koristni spisi (Čop je kratko imenuje »Bauernlitteratur«) je prinesla romantika nove vidike. Vodilno načelo romantike je bila: *l e p o t a*, lepota v umetnosti, slovstvu in v življenju. Lepota naj ožarja vse stvari, naj premesti prepad med poezijo in življenjem, pa tudi duha dviga kvišku k večni Lepoti. Romantika je spoznala lepoto kot velesilo našega duševnega življenja in jo zato hotela spraviti do popolne, zmagovite veljave. Na Nemškem se je pričelo romantično gibanje že okoli leta 1800., pri nas 30 let pozneje.

Začetek je bil skromen.

Čop, Kastelic, Kosmač, vsi trije uradniki licejske knjižnice, so se dogovorili z nekaterimi drugimi prijatelji, da si hočejo osnovati glasilo za literarno umetnost po vzoru italijanskih in domačih starih akademij iz leta 1700. in 1781. V spomin na simbol nekdanje ljubljanske akademije operosov so svoje glasilo imenovali »Kranjska čbelica«. — Družba, ki se je okoli nje zbrala, v začetku ni bila istovrstna. Voditelj jim je bil estetično veleizobraženi

warnendes Beispiel nehmen, sich der Reinheit wie bis nun stets zu belleissen und nie durch ein der Sittlichkeit anstößiges Gedicht entweiht werden. — V besedah »in pozneje«, ki so v originalu razprto tiskane, tiči prikrit napad na redovniško slovstvo katoliške dobe, katero so »prosvetljeni kristjani« janzenistiške struje kot praznovorno obsojali.

Čop, »velikan učenosti«, poleg njega kot urednik »Čbelice« Kastelic, pesniški genij Prešeren, Čopov ljubljenec in učenec, poleg tega še trije duhovniki: dr. Jakob Zupan, stolni vikar Potočnik in mengeški kaplan Holzapfel. Tudi pesniški doneski niso bili istovrstni. Zupan je sicer polnil »Čbelične« predale s svojimi suhoparnimi prigodnicami in drugo rimano prozo, Holzapfel (»Lesničnik«), Potočnik, Kastelic so prispevali več bolj ali manj dovršenih pesmi, a največja zasluga »Čbelice« je ta, da si je ob njej Prešeren razvil svojega pesniškega duha in pod vodstvom Čopovim dosegel ono stopinjo literarne umetnosti, ki se šele najnovejši čas razkriva v vedno lepši svetlobi.¹ »Čbelica« je bila po dolgem presledku zopet prva *l e p a* knjiga med Slovenci. In dasiravno je doživela le tri zvezke, vendar njena pobuda ni bila brezuspešna. Njen plod so bile Prešernove poezije iz leta 1846. Potem pa vir slovenske Hipokrene nepretrgano teče naprej. Prilичno ob istem času (1836) je Janez Cigler izdal povest »Sreča v nesreči« in z njo ustanovil slovensko pripovedništvo. *L e p o s l o v j e* je postalo bistven del našega slovenskega slovstva.

O rajnem dr. Lampetu, ki nam je zasnoval »Dom in Svet«, pa veljajo besede, ki jih je svoj čas spesnil Prešeren na svojega učitelja Matija Čopa:

Stešemo svoj si čolnič nov, z Bogom 'zročmò ga valovom
Ni se navadil popred breznov se, skal ogibát.

Ti nam otél si čolnič, si mu z jadrani krma popravil,
Ti mu pokazal si pot pravo v deželo duhov.

Bila mu srečna tu nadaljnja pot!

¹ Prim. Puntar: Zlate črke na posodi gazel. Žigon: Komentar k Prešernovi čitanki.

